

25. 07. (понедељак)

«ГРАД СОЛИ», Јасмина Анастасија Асја

Желидраг НИКЧЕВИЋ, књижевни критичар

УЗБУДЉИВ, ДИНАМИЧАН, РОМАНТИЧАН РОМАН

Ако би човјек у неколико реченица морао да опише ову књигу онда би рекао узбудљив, динамичан и веома романтичан роман о граду Херцег Новом, о његовој бурној мердитеранској историји о људима и духовима чије су се судбине срећне и несрећне вијековима испреплитале на овом простору да би и данас добронамјеран, искрен читалац уз помоћ оваквих књига, могао о њима да сањари.

Исто тако „Град соли“ можемо без оклијевања назвати и љубавним романом. У самом темељу приче имамо двије велике паралелне љубави, Делфину, Которанку и Новљанина Богдана, људе из нашег времена, а кроз њихову хопнотичку исповјест брзо допиремо до другог, дубљег нивоа, до друге велике романсе, оне између лијепе Српкиње Звездане и Хулија Бандераса, чувеног шпанског тореадора из 16. вијека. Испоставиће се наравно да су та два тока у ствари један једини ток, да су Богдан и Делфина реинкарнација Хулија и Звездане, а да се у прохујалим вијековима мало тога промјенило, да нам је фонд фантастике, та залиха свакаквих чуда још увијек при руци само што треба имати чула која су у стању да то региструју и треба имати посебан дар.

„Град соли“ је дакле штиво са великим улогом фантастике и то оне, рекао бих старинског романтичарског типа са мјешањем временских равни и прелазима из једног у други приповједни регистар. Ту можете на сваком кораку наћи неку врсту лаке, примјењене филозофије. Стално нам се сугеришу мудрост и племенитост древних народа, пролазност, туга и љепота њиховбог знања и стално се понавља да су те вриједности ипак још актуелне, да су ријетке али да постоје међу нашим савременицима.

Прича полази одавде из Херцег Новог и овдје се враћа, а у међувремену се простире до најудаљенијих предјела, до Севиље, Португала, Марока, Цариграда, Мексика и престоупница Маја и Астека... и сва се та путања вртоглаво претвара у невјероватан путнички календоскоп, у праву променалу културу и цивилизација са једним заједничким именитељем, у овај овдје град стичу се сва блага и успомене и нарочито људски говор проткан поезијом, пун поређења, симболике и хармоније..... →

Пролазе све смјене епоха, пролазе доминације над градом и околином, пролазе Млечани, Турци, Шпанци, а овдје, у књизи су ти епохални преокрети описани на крајње занимљив начин, на једном рафинираном микропростору, крајње занимљивиом описима рецимо градске тржнице

У ствари чини ми се да нема ниједног детаља свакодневице који овдје није неким сигналом обиљежен, а то приповједању даје шарм, даје му убрзање које је овој врсти литературе жанровски неопходно.

Милован ЛУКИЋ, пјесник и библиотекар

Милован ЛУКИЋ повјерио је публици да је Јасмину Анастасију Асју упознао 1999. године у редакцији часописа „Свеске“.

Памтим да је банула у редакцију носећи прву своју књигу „Свештеник из Хиландара“. У том кратком сусрету схватио сам да је Јасмина осим што је била млада и лепа, била и жена истанчаног укуса и сећам се да сам помислио – одакле њој идеја да пише о таквим темама које некако припадају мушком свету... касније сам видео да су сви њени романи имали потку у историјској грађи.

Још касније, као библиотекар у Панчеву уверио сам се и да су њене књиге веома читане...

Лукић је даље истакао да ова књижевница по његовој оцјени спада међу најпробраније наше писце, оне који су на трагу Исидоре Секулић или данас Светлане Велмар Јанковић.

Говорећи о језику у роману „Град соли“ додао је да га је најбоље оцјенио Милутин Лујо ДАНОЈЛИЋ. Он је рекао да је тај језик страстан, да страст избија из сваке Јасминине реченице. Ово ми се чини веома тачним, страст избија у опису, у свакој речи јер је Јасмина стално покушавала да и својим речником приближи време о којем говори.

Лукић је подсетио да је уз четири објављена остало још пет романа Јасмине Анастасије Асје у рукопису и казао да вјерује да ће бити поштована жеља младе књижевнице да наредних пет година буде објављивана сваке године по једна књига.

Одломке из романа „Град соли“ казивала је глумица **Рада ЂУРИЧИН**.

25. 07. (понедељак)

**« НА СУНЧАНОЈ СТРАНИ»
вече са Радом ЂУРИЧИН**

На „Сунчану страну“ са писцима Десанком Максимовић, Ивом Андрићем, Момом Капором, Душаном Радовићем и италијанским Нобеловцем Дариом Фоом сајамску публику је „повела“ током скоро једночасовног програма Рада Ђуричин.

Прије него што је започела казивање стихова и прича „о животу и смрти, о љубави и о песништву“ нагласила је: „ове су речи псовећене публици, Херцег- Новом, али и Јасмини Анастасији Асји, сигурна сам да их сви волите и да оне припадају вама..“

25. 07. (понедељак)

**«РУСИЈА И РАСКОЛ ЕВРОПЕ»
Проф. др Сава Живанов**

Ријеч је о другој књизи истраживања садржаних у општем наслову „Русија на прелому векова“ а освјетљава вријеме и прилике у Европи од Берлинског конгреса до почетка Првог свјетског рата.

Зоран ЖИВКОВИЋ,

„Службени лист Србије и Црне Горе“ област историје покрио је на више начина, уз учешће више аутора. Књига „Русија и раскол Европе“ је дио серијала који нам припрема др. Сава Живанов.

Када говоримо о овој теми, ја ћу на неки начин подсјетити на једну стару фразу – да сваки културни догађај, па тако и овај, обједињује двије врсте сјећања, сјећање на прошлост и будућност.

Када је познати београдски глумац Стево Жигон отишао у Русију на ФДУ, отишао је са великим очекивањима и тамо је, како је сам рекао, дочекао велика разочарења.

Био је згранут биједом Русије послје Другог свјетског рата и мукама кроз који је тај народ пролазио, али послје првих 5 мјесеци био је фасциниран чињеницом да од Владивостока до Урала ријеч хљеб исто значи. Када мало погледамо нашу историју, наше односе са Русијом који су увијек представљали хоризонт великих очекивања не можемо заобићи један велики роман српске књижевности – „Сеобе“ Милоша Црњанског у којима се тврди да наше душе иду иза Карпата. →

25. 07. (понедељак)

Један од највећих њемачких романтичара Јохан Волфганг је написао један текст о Словенима и завршио га реченицом да Словени заузимају већи простор на земљи него у историји. Иако је то био похвални текст ова реченица говори нешто сасвим друго. На ту реченицу није се обзирао један житељ Цетиња када је послје 13. јулског устанка италијанска дивизија жељела да казни све учеснике па је хапсила све пунољетне мушкарце и осуђивала их. На питање – јеси ли комуниста – желио је да одговори истину, али да не испадне кукавица па је одговорио – јесам, али сви смо за Русију.

Проф. Сава Живанов је еминентни и познати професор на ФПН. Посебно га је интересовао период послје 1945. године па до ових година. Тим поводом објавио је више књига, али ова представља храбар и успјешан улазак у забран руске историје којом се он није бавио.

У наредним књигама др. Живанова очекујемо директно соучавање са

Октобарском револуцијом, а што се ове књиге тиче она се појавила прије десетак дана и, надам се, доживиће зенит на овогодишњем Сајму у Београду.

Проф. Др. Драгољуб Живојиновић

Живанов се овог пута осврнуо на један краћи временски период, покушавајући да свима нама објасни како је Европа дошла до ивице Првог светског рата и каква је улога Русије у тој еволуцији европске политичке сцене и свега што ће довести до њене катастрофе.

То је дуга прича и овде нисмо у стању да целу ту причу испричамо онако како је то колега Живанов реконструисао користећи све оно што је доступно за писање такве књиге.

Он је наине пошао од претпоставке да је Европа крајем 19. века, практично од Берлинског конгреса 1878. била једна мирна област на нашој планети, можемо рећи, континент без рата. Од Берлинског конгреса до почетка 20. века није било значајнијих сукоба ни ратова у којима би се велике силе сучељавале. Човек би помислио да је то дивно, нема рата, Европа напредује, идемо даље, биће нам свима боље. На први поглед, када човек посматра све то онда му многе ствари изгледају као да се управо то и догађа. Цареви, краљеви, кнежеви, крупно племство, водили су један пријатан живот, састајали се, женили, проводили се по бањама, преговарали по мало, убеђивали читаву Европу и свет да је све у најбољем реду и да нема никаквих проблема међу њима. →

25. 07. (понедељак)

Убеђивали су све да рата неће бити. 1878. године највећи дипломатски догађај у Европи, Берлински конгрес, разрешио је многа питања која су се нагомилавала још од 1815. године. У њој су се нашли и савезници и противници Отоманског царства.

Једни су хтели његово рушење, други су хтели његову реформу, трећи његово очување. Словенски народи на Балкану били су такође присутни, одн. подстицали су неке потезе који су изазивали кризу у Царству и кризу у односима међу великим силама. Велике силе се нису дале збунити. На Берлинском конгресу главну реч води Велика Британија, а са друге стране континентална сила, Немачка, јака, моћна, снажна. Француска је негде гурнута по страни, она игра епизодну улогу, Италија такође. Русија је ту, она је интересент за све што се овде догађа, у источној, југоисточној Европи, на Балкану, Црном мору, Босфору и Дарданелима, Средоземљу. Велика Британија је моћни чувар свега тога. Другим речима, тада је кројена мапа и политичка сцена Европе по мери Велике Британије, Немачке, Ирске. Али, њихови међусобни интереси нису били у складу са оним што се догађало на површини и што је давало лажни утисак да ће владати мир. Истина, њихови цареви, владари, кнежеви су се посећивали, називали се браћом, давали су обећања да нема разлога ни за какву забринутост. Стварали су се разни царски и династички савези али су сви тражили за себе нови простор и нову деобу Европе и света, пре свега колонија у Африци, Азији и на Далеком Пацифику. Постепено је почела да се криши та монархијска солидарност. Први корак ка томе учинила је Француска, заплашена од моћне Немачке и њених сталних претњи, наравно поучена искуством из британско-турског рата где је била поражена и морала Немачкој да плати 15 милијарди златних франака. Французи су тражили савезника, тј. са ким ће да се супротставе евентуалном настрјају Немачке. Интересантно, демократска републиканска Француска налази савезника у конзервативној, аутократској реакционој Русији Романова, тј. последњих царева на престолу самодржавничке Русије. То је био већ велики преокрет. Откуд то, како то? Русији треба капитал и она га добија од Француске, али истовремено Руси стари су рођаци, врло блиски, потомци краљице Викторије. Стално су заједно, иду на крстарења, понеког удају једни за друге. Политичка реалност је нешто друго.

Много детаља др. Живанов прати. Управо то што се испод површине дешавало. Виде се сви сукоби, неспоразуми, све опасности и страховања која су некада била патолошка али су била стално присутна. Русија је заостала и војнички и технички и у државном организационом погледу, административном. Потребно је време и капитал да би изградила своју привреду, војску. →

25. 07. (понедељак)

Она се не одриче својих империјалних амбиција, али се не одриче ни свог система унутрашњег устројства земље. Велика Британија је ту да мотри шта се ту збива, да чува своје колоније широм света. Немачка крајем 19. века превазилази Британију, а почетком 20. века и снагом своје ратне флоте.

То је већ велики знак за узбуну. Не може се дозволити да се угрожава примат. Она ступа у једну трку и тражи савезника у Европи са ким ће такође да се уједини не би ли зауставила Немачку која уз Аустроуграску представља други блок.

Европа се почетком 20. века постепено поларизује. Енглеска и Француска срећују своје колонијалне проблеме које су имали у Африци и тиме се стварају темељи велике Антанте. Оне су сада савезници. Русија и Енглеска имају својих проблема које треба да реше. Европа која је постојала на Европском конгресу 1878. године, тридесет година касније више не постоји. Све је на површини исто, али сукоби су неминовни и тражи се само мали повод да се варница претвори у пожар, у рат.

Прва криза, прва варница, појављује се на нашим просторима. 1908. године када Аустроугарска проглашава анексију Босне и Херцеговине. Русија је огорчена. Енглези сматрају да ни они, ни Француска и Русија нису спремни за рат, па убећују Русију да се мане и да притисне Србију да прихвати анексију. Заиста то успева да за кратко време смири опасност од рата. 1912. и 1913. године на Балкану букне два Балканска рата и опет велике силе настоје да спрече нешто што је овога пута очевидно.

На крају један мали инцидент у односу на оно што се раније и после тога дешавало. Убијен је члан краљевске породице у Сарајеву. Таквих је инцидената било много и пре и после, али они нису били повод ни узрок једног великог рата. Тај рат ће бити исфорсиран притиском Аустроуграске на Србију уз подршку Немачке да се са тим обрачуна. Русија је сада већ у стању да не може да прихвати даље јачање и снажење немачких држава на Балкану и она стаје уз Србију јер су све земље везане разним уговорима. Ако Русија не мобилише, мобилисање обавља Немачка. Ако Немачка мобилише не мора да мобилише Француска, ако мобилише Француска, мораће уз извесне мере предострожности то исто да учини и Велика Британија.

Са много детаља и анализе материјалног стања, моћи, финансија, војске, оружја, проф. Живанов је ово доба приказао и учинио доступним многима који се често збуњују посматрајући и питајући се како је то могуће да Европа која је толико година била у миру, одједном буде у рату.

Кога занима овај период у коме смо и ми партнер пожељно је и препоручујем да ову књигу прочита.

Др Сава Живанов

Мене у овој књизи интересује управо тај велики прелом у Европи, шта га је изазвало, како је до њега дошло, где су му дубљи историјски корени, шта су му узроци, који су поводи, које су објективне околности томе допринеле, а како су важни актери тадашње историјске сцене својим деловањем утицали да до таквог прелома дође...

Ове две књиге су увод у то питање које ћу покушати да објасним.

У првој књизи пратио сам унутрашњи развој Русије... Покушао сам даље да истражим међународне околности које су увукле Русију у рат, а Русија каква је била показала се неспремна за један такав дуготрајни рат па је то увелико допринело да у оној дилеми, да ли напредак Русије или нова смутна времена, доведу до овог другог исхода. То је тај проблем како и наслов књиге каже „Русија и расцеп Европе“...

И поред великог напретка који је у рату остварила, 32 године мира, захваљујући индустријском напретку Европа је остварила изузетни велики продор у економском, социјалном, културном развоју и отварала се у велике перспективе, велика надања. Ту неформалну заједницу која се звала Европа и у којој се путовало без пасоша раздирала је противуречност....

Како се понашала Русија у тим деобама, поделама расцепима?

Њој није одговарао расцеп... није јој одговарао рат..

Русија је и Србију морално и дипломатски подржавала и саветовала је да према односима снага, чини максималне успутке, ако треба одступи али да ипак чува своје достојанство.

Тежња Немачке за доминацијом и жеља Аустроуграске да порази Србију довели су до рата.

«НЕМА ВЕРОНИКЕ И ДРУГЕ ПРИЧЕ», Јован РАДУЛОВИЋ

Јован Радуловић

ПРВО САМОСТАЛНО КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ У ЦРНОЈ ГОРИ

Аутор је програм започео читајући одломке из књиге *«Изабраних прича»* („Лукин подвиг“) које је објавио бањалучки *«Глас српски»*. А затим је нагласно:

Ја сам и раније долазио у Црну Гору, гостовао сам као писац са својим колегама и уредницима из БИГЗ-а – у Бару, Будви, Херцег Новом, Подгорици - али ово је први пут да само ја имам своје књижевно вече у Црној Гори и Херцег Новом.

Желидраг Никчевић, књижевни критичар

**МОЋНА ПРОЗА РЕАЛИСТИЧНОГ КРИЛА
НАШЕ КЊИЖЕВНОСТИ**

Никчевић је обраћајући се бројној публици прокоментарисао то што Радуловић први пут има самостално књижевно вече у Црној Гори.

Рекао је кратко: « то говори помало и о нашој несретној културној политици».

Постоји у нашој критици једна доста озбиљна и аргументована теза, да је за висок ниво савремене српске прозе веома заслужна компликована и, углавном, несраћна српска историја. И она даља, и она новија.

То би изгледало отприлике овако. Ми Срби имамо проблематичну привилегију да нам се национална судбина врло често и врло драматично прелама, да нам се национално ткиво болно раскида скоро сваких двадесетак година, а онда ти ломови производе страховите душевне потресе, иза њих се онда помаља један фантастичан, за књижевну обраду богомдан простор, и што се теже живи и опстаје, то су нам описи живота дубљи, увјерљивији и дирљивији.

Ту би, дакле, наша подијељеност, наш неуређени и запуштени национални ентеријер, био инспиративан, а оно несинхроно пулсирање народног бића и њихових енергија у литератури да би се исказивало као драгоцјена драма. →

И заиста, на тзв. ободу српских земаља, по правилу се јављају водеће фигуре и водећи гласови те драме.

Рецимо, са сјевера **Црњански** (који пјева: « *Умрећу због Србије, а нисмо се ни срили*»), са југа **Његош** и **Љубиша**, са истока **Бора Станковић**, са запада **Матавуљ**, **Кочић** и **Десница**.

Тако - тим феноменом укрштања тзв. периферних снага и њиховим дозивањем преко мапе, преко разних трауматичних зона – тако настаје наша национална духовна граматика.

Пошто је наш вечерашњи гост, Јован Радуловић, сасвим сигурно један од најбољих и најзначајнијих представника савремене српске прозе, за коју рекох да је висококвалитетна, имамо добру прилику да – говорећи о њему – кажемо понешто и о нашој историји и о нашој савременој књижевности, јер су оне и у дјелу овог писца неразлучиве.

У ствари, можда је баш овај писац уџбенички примјер да српска духовност у стопу прати судбину српског национа. И то прати судбину свих њених дјелова, колико год нам изгледали периферни, и то прати снагом за коју никад не знате из каквих дубина долзи, каквим моћним оружјима располаже. Простије речено, **Јован Радуловић**, углавном пише о Србима из Далмације и Крајине, о једном малом, трагично запостављеном дијелу нашег народа, а чини то снагом која је равна врхунским обрасцима наше литературе и наше укупне духовности.

Књига «*Вероника и друге приче*» представља један ауторски избор, доста строг, за «*Глас српски*» из Бањалуке – и то је заиста добра прилика да се – онај ко је пропустио - упозна са стваралачком путањом Јована Радуловића, и да се – онај који је и пропустио – упозна са важним дијелом прошлости сопственог народа, што значи са самим собом. Јер, ми понакад погрешно мислимо да све од нас почиње, а у ствари смо увијек већ започети.

Радуловићева проза припада оном моћном реалистичком крилу наше књижевности, са снажним националним предзнаком, крилу које се са западне стране ослања на **Матавуља** и **Кочића**, а овдје, на српском југу, на **Љубишу** и **Марка Миљанова**.

Та сродност је врло суптилна, и никако се не своди на саму технику писања. На то чак најмање. →

26. 07. (уторак)

Та Радуловићева сродност са нашим великим реалистима огледа се у његовој способности да данас, сада и овдје, од најоскуднијег материјала створи мала приповиједачка ремек-дјела, да звучи као стари мајстор.

Зато је проф. **Деретић** једном озбиљно запитао Јована Радуловића *«Које си ти године заправо рођен?»*.

Та сродност огледа се у способности да се те мале приче и слике урезају директно у националну меморију, одакле су додуше и узете.

Све нам то говори, све нам то свједочи о виталности и модерности једне моћне духовне традиције, и о способности литературе да свом поколебаном народу ипак некако врати оне најбоље обрасце, без којих долази до распада заједнице.

Добра литература нам пружа јаке разлоге да останемо заједно. Да сагледамо себе у цјелини, и у најтежим граничним ситуацијама.

Осим, дакле, чисто умјетничког мајсторства – да се минималним средствима допре до најшире друштвене, историјске и психолошке фреске, овдје је на дјелу и нешто друго.

Један, рекао бих, суштинскији ефекат.

Код Радуловића, као и код Љубише, обнавља се читава једна национална симболна економија, овјековјечује се оно најпролазније, чува се од заборава и најнезнатнији дрхтај неке несрећне људске душе, тамо негдје у даљини, и тако се та даљина смањује, а несрећа ублажава.

Писање са једне стране оставља траг о нама, а са друге стране, оно нас изнова конституише.

Јован Радуловић види, памти и васкрсава свијет Срба из Хрватске до невјероватних детаља, суровом прецизношћу.

С друге стране, када из те реалистичности изрони на површину, човјек осјећа да је заувјек обузет магијом приповиједања, да је из тог привидног сиромаштва одједном постао баснословно богат, да га та пуста слика испуњава тугом, љепотом и непроцјењивим моралним вриједностима.

26. 07. (уторак)

«СВИХ ЖАЛОСНИХ РАДОСТ», Љиљана Хабјановић Ђуровић

Катарина Брајовић

РОМАН - ИКОНА

На духовном путу Љиљане Хабјановић Ђуровић нови и моћни знак „Свих жалосних радост“, роман о Богородици, роман о жртви и патњи, о достојанству и узвишености.

Ова повијест насловљена је по икони, али и сама јесте нека врста психоемотивне иконе Богородичине, тог лика истовремено блиског и нама метафизички удаљеног. Творење ове иконе у вертикали њеног постојања и само јесте нека врста чудотворста - са једне стране ту је пунина приказа живота Светитељке, а са друге огледало у коме се може препознати сваки читалац у трагању за рјешењем вјечитих људских загонетки.

„Свих жалосних радост“ неминовно је и књига мудрости која своје исходиште проналази у најдубљој ризници духовности хришћанске цивилизације, приносећи у наш поглед далеки и свевремени почетак, вријеме испуњења старозавјетних обећања и пророштава. Одваживши се да тако општи и тако познати мотив рекреира и ревитализује у овом роману, Љиљана Хабјановић Ђуровић је само мало помјерила оквир библијске приче и средиште пажње усмјерила према Марији, кћери Аниној и Јоакимовој, оној која је узвишена међу женама.

„Свих жалосних радост“ потврђује теорије савремених истраживача књижевности по којим умјетничко писање проистиче из повлашћених читања. У овом случају ријеч је о плодотворном читању текста за који се вјерује да је највише коришћен јер је темељан за читаву хришћанску васељену. Упркос тим чињеницама, пред нама је узбудљив, драматичан и по мјери најзахтјевнијег читалачког искуства првокласан роман. Истовремено, овај роман није апокриф, не излази из тог помјереног оквира библијског предања нити нарушавањем фактицитета нити надоградњом познате приче. Дакле, није ријеч о слободном раду имагинације инспирисане библијским текстовима већ о много сложенијим ауторским амбицијама. →

26. 07. (уторак)

Ријеч је о преданом, дисциплинованом реконструисању на основу задатих и познатих података. И овим романом Љиљана Хабјановић Ђуровић оживљава традицијски жанр средњовјековне византијске књижевности, као што је то учинила у својим већ познатим дјелима „Петкана“, и „Игра анђела“.

По дефиницији житије је нужна допуна и продужење Библије, како закључује Димитрије Богдановић. Али, зар то није „Свих жалосних радост“? Хагиграфски порив допуњен је одговарајућим истраживањем у језику. Висока лексичка концентрација аутора појављује се у чистоти и једноставности текста структурисаног искључиво библијским ријечником. За овакав напор потребна је виша, рекло би се поетска писменост, која Љиљану Хабјановић Ђуровић није напустила од прве до последње стране овог романа. Пунина повиједања постигнута је разлагањем јединственог ткива приче на два приповједна гласа. Кроз ту специфичну диглосију теку двије паралелене повијести које се међусобно надахњују и подржавају али су истовремено и независне тако да у овом роману имамо заправо два. Један који представља исповјест Пресвете Богородице и други који је свједочење Јована, најмлађег међу апостолима, о Мајци Божијој. Уколико је предмет приповједања и жанр тако традиционалан, сама техника писања, пак сасвим је модерна да не кажем пост-постмодерна. Цијели овај роман настаје као израз интертекстуалне комуникације са врло јасним рефлексима према ранохришћанским списима. Разућеност приповједног тока на два правца такође је карактеристична за оно што се назива модерним начином писања. Коначно, ту је и писање као један реверзибилни процес, у односу на фрескописање, као једини медиј у коме је до сада, било могуће изразити овако сложену поставку. Љиљана Хабјановић Ђуровић вратила је ријечи оно што је морало бити предато слици, да би нашло мјесто у духовном животу народа. Овај роман, на тај начин представља још један корак ка укидању нашег права и својеврсне привилегије да нам Свето писмо буде посредовано сликама, а не ријечима.

Поставиће се свакако питање да ли је ауторка овог романа, имала неки посебан духовни или други разлог да из мноштва библијских ликова одабере баш овај. Да ли је ријеч, о фамозном женском сензибилитету или о тежњи да се у књижевности избори право на женску проблематику? →

26. 07. (уторак)

Сва ова и слична питања из идеолошког регистра, свакако заслужују да буду остављена без одговора јер се иначе не би постављала да је као централна личност постављен било ко други из ове, како већ рекосмо библијске галерије.

Наравно, овај роман има и своју неизрециву и неописиву страну а то је његов високи духовни домет. Ту ја остајем без ријечи.

Љиљана Хабјановић Ђуровић,

Да бих написала ову књигу ја сам прочитала не само Библије него и многе књиге из јеврејске историје и митологије, прочитала сам многе књиге светих отаца, многа тумачења ликова и догађаја из Новог завета. Управо та тумачења светих отаца била су на неки начин оквир који је обуздавао моју стваралачку машту и имагинацију. Та тумачења говорила су доде можеш, даље од тога не, јер ја ни на који начин нисам желела да изађем из оквира хришћанске науке, односно од онога што хришћанство каже о пресветој Богородици, о Господу нашем Исусу Христу, апостолима, женама мирносицама...

Да бих написала ову књигу ја сам путовала.

Отишла сам у Свету земљу, обишла сам сва места на којима су били, на којима су се сусретали ликови из Новог завета, била сам у Ефесу у кући у којој су живели Богородица и Јован Богослов након распећа

Ишла сам у Москву да видим чувену икону Свих жалосних радост

Целивала сам ту икону по којој сам свом роману дала име...

Она је потпуно другачија од свих других.

Назив те иконе учинио ми се узбудљив, романтичан, свеобухватан...

Нисам никада размишљала о писању ове књиге као о чину храбрости. Мене је да пишем водила моја љубав према Пресветој Богородици... размишљала сам само о милости која ми је тиме дата...

У музичком дијелу програма наступили су чланови хора цркве Ружица и Света Петка из Београда са диригентом Небојшом ЦВИЈАНОВИЋЕМ.

27. 07. (сриједа)

«СА ЕВОМ У РАЈ» Ева Рас

РОМАН ЗА ОДБРАНУ СВОГ НАРОДА

Прво бих рекла о наслову књиге «*Са Евом у Рај*». Сви мисле како је то поетичан наслов. Са Евом у рај, рај, рај, рај...А посебно са Евом.

А ево, како сам ја дошла до тог наслова. Ми у Београду гледамо емисију **Тање Петернак** и за новогодишњу емисију она је позвала и мене да учествујем у тој емисији. Позвала је, заправо, нас петнаест. Ту је био **Дивац, Петар Краљ, Војин Ћетковић...** Ја сам била јако почаствована, јер ништа није горе него родити се као женско на Балкану. И још бити и баба. Онда вас више нико не зове. Тања је замислила да се сви ми представимо као председнички кандидати. И замолила нас да смислимо свој слоган и свој програм. Све у три минута.

Ја сам прво мислила да не учествујем у тој емисији, јер ја сам рођена 1941. године, кренула у школу 1947. године. Партизани су већ свргли монархију и завладали, али учитељи су остали из ројалистичког доба и учили нас по принципима Краљевине Југославије. И касније, кад су ме преузели комунисти, ја сам већ била побожна и више нисам могла да постанем комуниста. А по тим старим принципима просвета, здравство и култура не могу се страначки опредељивати. То су надстраначке установе.

Ето, Тања од мене тражи да ја будем председнички кандидат. А ја се бавим културом целог живота и зато сам мислила да не учествујем у емисији. Али ипак сам пристала. Мислила сам да ћу смислити свој слоган, свој програм, а у то време сам писала ову књигу. И док су остали стигли, ја сам се још колебала иза врата и чула како Тања, а и остали вичу: »Гдје је Ева, Ева, Ева...» . И ја сам одједном чула како је моје име фантастично за политичке смицалице. Ева и Рај... Тако примамљиво, богато. Да сви забораве да су због Еве истерани из Раја...

Некако баш у то време сам добила електронско писмо од **Арнолда Шварценегера**. Нисам знала одакле Шварценегеру моја адреса. А вама је познато да, када се на Интернету једно слово погрешно, оде писмо неком другом. У то време Шварценегер је хтео да постане гувернер Калифорније. Наравно, послао ми је писмо грешком а обећао, када буде гувернер да ће Калифорнија да процвета. И да ја треба да га подржим. Одговорила сам му на писмо: да сам и ја глумица (не славна као он), да сам локална звезда и у месту ме исто воле као њега у његовом... Он ми је одговори, питао одакле сам и могу ли да гласам за њега, јер жели са Евом у Рај. Када сам му ја написала да сам далеко у Европи, господни Шварценегер ми није више писао.

Али ја сам тако дошла до наслова књиге коју сам већ тада писала.

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ „Т Р Г О Д К Њ И Г Е “ 2005.
„Читајте да бисте живјели“

27. 07. (сриједа)

Помислила сам да живимо у Трећем миленијуму и да књига, коју пишем, мора да буде другачија. И пало ми је напамет да је Трећи миленијом Бог послао зато да нас поштеди више лицемерја и лажи. И да литература треба да буде обична као што је и живот. Да пишем оно што се нама догађа, за разлику од претходног миленијума и века у ком сам ја живела у ком је било много табуа и лажи. На пример, велики **Малро**, француски министар, говорио је да сваки народ има владаре какве заслужује. А моје искуство ми је говорило да то није истина, да је народ недужан и да владари и народ нису у истом цаку. Поготову не у зељи где ја живим.

Ту је и други табу: Писац нема право да пише о историјским догађајима без временске дистанце. А ко ће знати више детаља о том времену од нас који смо жртве овог времена. Ја сам онда олучила да напишем роман о одбрани мог народа. Да напишем роман да нико нема право да народ окриви за оно што владари раде.

Лако је доћи до идеје о чему ћете написати роман, али роман нису идеје, него речи, догађаји, личности...И зато сам мислила да је Трећи миленијум погодан за то да се исприча једна нова тема. Да је сав људски род један народ на планети и да тек после тога долази - ко је плав, ко је жут... Сви ми који живимо на планети Земљи, ми смо замљани. Онда сам се сетила **Андрића** који је добио Нобелову награду 1961. године. И рекла сам себи да га поново читам, јер када сам имала 22 године, шта сам могла да разумем. И као резултат тога јесте да сам ја на моју књигу ставила *«мис 18»* што по европским стандардима казује да се књига не препоручује млађима испод 18 година. Због тога су ме сви питали: зашто, што то има и књизи... Ја сам одговорила да у књизи нема ништа што они не могу да читају, а ја просто мислим да млади људи до 18 година уопште не треба да читају овако дебеле књиге. Они треба да пливају, да се удварају, да шетају градом, да уживају...

Узела сам Иву Андрића да читам и он ми је послужио као учитељ за ову књигу. И како сам почела да читам *«На Дрини ћуприја»*, одмах сам видела како ћу ја моју књигу да напишем за одбрану народа. Он је око ћуприје сложио босанску историју. Тиме ме подсетио да се у Београду гради храм Светог Саве и због чега ја не бих сложила нашу новију историју око храма Светог Саве. А сам тај храм и зидање храма доказује моју тезу да моју земљу воде владари који не воле ни земљу ни народ. Они владају за себе. То грађење храма управо доказује да су много, много година ову земљу водили овакви какви је и сада воде. Јер такви храмови у цивилизованој нормалној Европи сазидани су прије хиљаду година. А ми га сада зидамо.→

И онда сам кренула да пишем књигу чија је окосница храм. Наравно да је један од главних јунака сам Господ Бог јер се храм Светог Саве подиже у славу Исуса. А Исус је био Јеврејин, његов бог је морао бити Јевреј. И када сам ја била у Израелу, видела сам да Јевреји уопште не воле ништа да слушају о Исусу. А то је и разумљиво, јер они су предвиђали долазак Месије. А када је дошао, нису га препознали нити су га прихватили. Они би га две хиљаде година после тога ипак прихватили, али како сада да они кажу како су погрешили.

С друге стране, када хришћанима кажете да је Исус Јеврејин, они ће се исто увредити. А не знам зашто, јер сви знамо да је био Јевреј.

А сада да се вратим на Андрића који ми је послужио као учитељ. И одмах да кажем да је нисам генијална као он и да ја нећи моћи то да напишем да будем равна њему. Али ја сам такав човек да себе увек утешим. А у овом случају сам се сетила једне кинеске бајке о два крчага и кинеском сељаку.

Бајка говори о томе како је кинески сељак живео у некој забити и бунар му је био далеко. Он је са два крчага сваки дан ишао до бунара да донесе воду. Један је крчаг био напукао, а други је био читав. А из напуклог крчага, док би сељак стигао до куће, исцурила би вода. Једног дана, како је то обично у бајкама, напукли крчаг проговори и каже сељаку како је очајан због тога што је напукао и да му је жао што сељак улаже сваки дан толики напор, а кад стигне кући – у њему нема ни две чаше воде. Сељак му је одговорио да је крчаг опседнут својим недостатком, да не види свет око себе и да не примећује да га увек, при повратку са бунара, носи у десној руци. «Са те десне стране ја сам посејао семе дивних цветова. И захваљујући твоме недостатку, ја идем кроз башту од бунара до моје куће».

Ја сам некако мислила да сви моји недостаци, у односу на Андрића, заливају неко семе. И да причам неку причу која треба да се прича у овом времену. Да се не фолирамо и не лажемо. Ја сам у овој књизи испричала причу о свету каквог сам ја видела.

Књижевни критичар Анита Панић о књизи Еве Рас «Са Евом у Рај»

РОМАН О УСАМЉЕНОСТИ У ЈЕДНОМ УСАМЉЕНОМ СВЕТУ

Ева Рас сликарка, Ева Рас глумица, Ева Рас списатељица. Као осамнаестогодишња девојка, једним спорим климавим возом, из родне Суботице кренула за Београд у жељи да упише ликовну академију. Када у том није успела, уписује глумачку академију. Постаје глумица. →

МЕЂУНАРОДНИ САЈАМ „Т Р Г О Д К Њ И Г Е “ 2005.
„Читајте да бисте живјели“

27. 07. (сриједа)

По сопственом казивању није снимила много филмова. Али оне које је снимила, заиста су значајни: «Љубавни случај службенице ПТТ», «Беитије», «Биће скоро пропаст света», «Лепота порока»...

Ева Рас објављује од 1972. године и до сада је написала преко 20 књига. Добитница је награде «Кочићево перо» за збирку приповедака «Рођени мртви». И оно што је најновији податак - победила је на Интернет- гласању за Букерову награду. За то су гласали читаоци из целог света и Ева Рас је заузела прво место.

Вечерас вам представљамо нови роман «*Са Евом у Рај*». То је роман овог времена који третира садашњи живот. За разлику од претходних књига, у овом роману, симболизује однос политике и политичара према народу. Рај као метафора, нешто обећаног и лепог, у овом случају кроз дело Еве Рас, указује на једну велику заблуду. Тачније – лажна обећања.

Ева овде настоји да појасни да живимо у земљи која има владаре који не воле свој народ. Они су, како их је дефинисала списатељица, цареви којима је потребан само трон да владају. Заправо, суштина владања је у моћи, а народ је мање битан.

У овом роману захваћено је око стотину година наше историје, а акценат је стављен на последњих петнаест година. Оно што је интересантно када ипчитавате ову обимну књигу јесу називи поглавља у делу. Она су названа *капителима* и има их укупно 17. Тако кроз приповедање у делу пратимо градњу храма Светог Саве кроз *капителе*. У архитектонском смислу *капители* представљају врх стуба, а у литератури *главу* или *одељак* у књизи. Како се Ева Рас диви храму и обилази га годинама, јер и станује у близини, тако кроз *капителе* односно *поглавља* гради драматургију свога дела. Тај храм постаје део живота и Еве Рас јер је многе фазе свог живота повезала са изградњом храма.

«*Са Евом у рај*» је роман о нашој савремености, са освртом на прошлост кроз градњу храма Светог Саве. Али не само то. То комплексно штиво гдје списатељица по узору на великог писца **Иву Андрића**, који местрално у свом роману описује ћуприју на Дрини, тако Ева Рас око храма Светог Саве гради нашу савремену историју.

Један духовити интелектуалац овог времена **Јован Ћирилов**, који у угледном недељнику НИН има своју колумну, бави се коренима неких речи. Записао је да би страшно желео да пише о речи *рај*, али није имао повода за то. Када је Ева Рас написала роман са овим називом, Ћирилов је написао колумну у НИН-у о речи *Рај*, указујући на корен речи, али је и похвалио нови роман Еве Рас. →

27. 07. (сриједа)

Између осталог, цитирао је неке светске писце, па и **Марк Твена** који је такође попут Бранка Ђопића био духовит, па је рекао да не брине да ли ће у Рај или Пакао, јер има пријатеље на обе стране.

И Ева Рас је такође веома духовита и луцидна у свом веома узбудљивом необичном роману. Проговара о својим пријатељима, али је отворена и за оне који то нису – проговара и о непријатељима. Изговарајући права имена и презимена проговара о својим колегама о **Кустурици, о Макавејеву**, о својим колегиницама... Дакле, ово је један необичан роман аутентичан по тој својој интелектуалној искрености.

Оно што роман Еве Рас чини необичним и другачијим од осталих јесте та танка нит између сна и јаве. Увек сте у дилеми да ли је то прошло или нам се дешава овог тренутка. И оно што чини необичним њену литературу јесте и оно што мислим да је и основа добре књиге, а то је лепота приповедања.

«*Са Евом у Рај*» је прича о нашој савремености, прича о актуелној политичкој ситуацији, о владарима, али и прича о колегама, о пријатељима, о литератури и о метафизичким питањима живота.

Ово је роман о питању живота и смрти, роман нашег времена. Али и роман, како је то необично и лепо запазио уредник ове књиге **Васа Павковић**, о апсолутној усамљености у једном усамљеном свету.

Промоција зборника за науку културу и Умјетност „Бока“ одложена је из техничких разлога.

Због грешака у штампи враћен је комплетан тираж а у херцеговској Градској библиотеци су информисали да ће промоција бити организована у догледно вријеме, када пропусти буду отклоњени.

27. 07. (сриједа)

ПРЕДСТАВЉАЊЕ ИЗДАВАЧКЕ КУЋЕ
ЗАДУЖБИНА „ПЕТАР КОЧИЋ“

И

ДОДЈЕЉИВАЊЕ НАГРАДЕ КОЧИЋЕВО ПЕРО

Задужбина „Петар Кочић“ Бања Лука – Београд је значајна међународна издавачка кућа која има доста добре и савремено постављене културне темеље, о чему најбоље говоре наше објављене књиге за које смо добили многе награде и признања на међународним сајмовима од Београда, Сарајева, Загреба, Франкфурта, Париза, Солуна, Скопља, Херцег-Новог. Једно од најслађих признања је оно које је ових дана дошло из Лондона гдје је књига Еве Рас „Рођени мртви“ добила значајну, међународну Букерову награду. Овом наградом Ева Рас је постала најчитанији писац у свијету и ја јој у име свих нас честитам.

Додуше, ми нагарде нисмо само добијали него сми их и сами додјељивали. Већ 10 година за висока достигнућа у савременој књижевности додјељујемо угледну награду „Кочићево перо“ за оданост љепоти Кочићеве ријечи и мисли.

Добро је да се добре књиге награђују а такве су књиге Вишње Косовић „Капија за нову ријеч“ и Татјане Кецојевић „Прасе над Београдом“ за које ауторке добијају „Кочићево перо“ за прољеће односно љето 2005.

Овако је програм представљања издавачке куће Задужбина „Петар Кочић“ и дојеле „Кочићевог пера“ започео директор и главни и одговорни уредник **Никола ВУКОЛИЋ**.

Водитељ програма, **Данијела ЂОКИЋ**, прочитала је одломке из рецензија за ове књиге.

Никола Вуколић о књизи "Капија за нову ријеч" Вишње Косовић

Вишња Косовић у траговима егзистенцијалне мучнине у дехуманизирајућем тренду цивилизације у којем расту контејнери а смањује се човјек, на тлу на којем историја вијековима суши крваве кошуље браће и разбраће. Наш народ је чемеран сој, од брата до разбрара само пола стопе, од разбрата до брата нема више начина ни пута. Она упорно трага за правим разлозима, стварима и зрнцима љепоте, за мудрој ријечи и слободом која је синоним и темељни услов остварења људске цјеловитости. Склона размишљању и језгровитом исказу Косовић у једној својој прози каже да свако има свој животну стазу, али сви не могу имати опанке. Она на срећу није прошла траговима своје слутње као бос кроз трње, и због тога је могла, готово истовремено, да се растрчи путевима умјетности и философије, да се окуша као пјесник и приповједач, као афористичар бритке мисли и општрог језика чије иронијске стријеле погађају труло ткиво у срж и поражену људскост једног доба. Својим именом је потписала више књижевних остварења "Догоријева свијећа над брезјем", "Линија често прецрта човјека", "Небокруг", "Лик и споменик". →

"Капија за нову ријеч" има за Вишњу Косовић готово хералдичко значење. У синтагми наслова најновије прозне збирке обједињена су два симбола - знамења мудрости и трајања. То су камен и ријеч. Камен је уграђен у конструкцију капије која означава, не само улаз, већ и тријумфални лук, закоњицу њеног несмиреног духа или дослућеног хуманитета. Са каменом као и са рјечју Косовић успоставља неку врсту ванчулне комуникације, додир суштине.

Никола Вуколић о књизи Татјане Кецојевић „Прасе над Београдом“

Ради се о двојезичном издању (на српском и француском) у којој све одише врућицом тијела и мириса француског парфема, дахом и бојама француских булевара, бистроа, позоришта и тајних соба, додира и тренутака, који неизбрисиви у сјећању постају вјечност. Љубав је у овим стиховима и чулна и страсна. Сва у дамарима крви, у заносу, у неизрецивости потпуног људског остварења. Она је ту тајна и чаролија младог људског вјетра, она је почетак свих ствари иако је стара колико и свијет. Она је увијек узбудљива, прва јер пјевао је Мирослав Антић - свака права љубав је прва. Љубав се не броји, она је једна и једина док је има и наравно док јесте. Татјана Кецојевић зна да пронађе праве ријечи за своју љубав, да од тих ријеч оплете стихове, да њима застре хоризонте својих сјећања, заустави вријеме на путу за заборав. Њена љубав није прича, она је стање у којој се човјек у сусрету са другим људским бићем винуло до самих извора свјетлости. Чудо је како говорење ове пјесникиње та њезина плина дрхтавих шапата сугестивно дјелује на читаоца како га заноси и заводи, како га тражи и снажи за заједничку пловидбу морима сна и остварене близине.

Градоначелник Херцег-Новог, Дејан Мандић, додјелио је награде и том приликом рекао:

Са великом радошћу сам прихватио да у име задужбине "Петар Кочић" уручим "Кочићево перо", престужну књижевну награду која има лијепо име и која се додјељује за литерарна остварења из области поезије, прозе, драме, есејистике и науке. Оваквим својим радом са издавачком дјелатношћу организовање културног и сваког другог повезивања међу свим народима и земљама Задужбина „Петар Кочић“ постала је позната у свијету што нама овдје у Херцег-Новом није непознато. Довољно је рећи да је ова угледна издавачка кућа од самог свог оснивања присутна овдје у Херцег-Новом на нашим сајмовима, да је објавила и десетак књига писаца који живе, пишу и раде у овом граду. Користим прилику да се захвалим људима који воде ову свима нама драгу Задужбину. Петар Кочић био је пјесник у свему што је радио и као писац, и као народни посланик и као уредник "Развитка" и "Отаџбине". Никома није припадала служба народног посланика као њему и нико је није тако ревносно обављао као он. Све што је урадио и написао од изузетног је значаја. →

У основи Кочићеве личности постоји нераскидиво јединство између живота и стваралаштва, човјека и умјетника. Ниједна од његових служби није ишла на уштрб друге. Подједнако је изгарао и као писац и као трибун. Изгарао и изгорио. Сочан лиричар, опори сатиричар, непоткупљиви борац за слободу и мајстор приповједања, вјесник природе и аналитичар душевних бура, Кочић је обезбједио себи значајно мјесто у историји књижевности и с правом постао наш класик. Његово перо постало је симбол лијепе писане ријечи и зато га с поштовањем и радошћу уручујем овогодишњим добитницима.

Ријеч Вишње Косовић у име награђених

Када је Прометеј украо ватру боговима и подарио је људима у виду духовног просветљења и просвећења ту ватру је пригалио Хомер и својим пером допринио европској култури. Од тада па до данас сви писци сви пјесници и сви људи од духа грију се на том пламену и преко тог пера. Дио тог пера је и Кочићево перо, дио тог пера је и Анрићево перо, дио тог пера је и Гетеово перо, Шекспирово перо, и сва она велика пера која сабиру сву људску драму, сав људки живот у литературу и у памћење, и тако стварају културу и културну европску традицију. У то име ја се захваљујем људима који су ми одали ту почаст и понудили ми "Кочићево перо" вјерујући да ћу и ја нешто од тог великог духовног пламена да уградим у духовне токове.

У наставку програма плакете „**Путем културе у нови миленијум**“ представници Задужбине уручили су Дејану МАНДИЋУ, градоначелнику Херцег Новог, Марку СТУПАНУ, нашем сликару који живи и ради у Паризу, Пантелији ДАКИЋУ, генералном директору Електропривреде РС, Загорки ЗЕЧЕВИЋ, преводиоцу и херцеговској Градској библиотеци и читаоници.

Захвалио је сликар, Марко Ступар

Ово је за мене заиста изненађење. Ја се толикој почести нисам надао, нисам је очекивао. Захваљујем се задужбини Петра Кочића. Ја сам пред његовим спомеником у парку прочитао „Са планине и испод планине“, „Јазавца пред судом“, „Кроз мећаву“, и најљепшу и најмотивнију причу што је у литератури икад настала а то је Мргуда...

У програму је наступила и етно група из Лакташа.

Књижевни критичар, пјесник и уредник у београдским «Стубовима културе» Гојко Божовић о роману «Бар Флобер» Алексиса Стаматиса

ПРОШЛОСТ ЈЕ ПОСЕБНА ЗЕМЉА, САВРЕМЕНОСТ ПРОСТОР У КОМ СЕ ОСТВАРУЈЕМО

Алексис Стаматис, овај писац је најпре остварен у грчком језику, којим и пише, а његове књиге су преведене на неколико европских језика у чијим културама су доживеле одличан пријем. Верујем да ће његове књиге, када се појаве на српском језику, рецимо роман «*Бар Флобер*» у преводу **Мине Радуловић**, да ће бити радосни сабеседник нашим читаоцима.

Док читамо његову прозу, видимо да се у њој отварају веома озбиљна питања.

Та питања се тичу нас, тичу се модерног доба. Она нису локална и завршавају се у било ком месту и у било ком језику. Његова проза на исти начин испитује шта јесте традиција европске цивилизације, и шта Европа јесте данас. Са којим се ми фигурама сусрећемо у толиким европским градовима, која су то посрнућа модерног доба и који су, пак, његови узлети. О томе говори роман «*Бар Флобер*», о томе говори Алексис Стаматис.

Овај писац је спојио читав низ ствари који нам делују неспојиво, оно што се обично узима као непорављиво одвојено. Морам да поменем једну необичност. Ово јесте доба романа, а није уопште доба поезије. Али у делу Алексиса Стаматиса ми препознајемо једино та два облика комуникације, та два облика књижевности. Он је и песник, и романописац. А када се читају преводи Мине Радуловић, онда се види да у његовим романима постоји непогрешиво препознавање да он јесте почео као песник. Ту је јасно, недвосмислена лирска димензија приповедења, она је нарочити језички квалитет у коме се драма неког догађаја, драма модерне цивилизације, не познаје само у узбудљивој причи, на коју се његови романи такође наслањају, него се та драма у језику којим су ти догађаји казани.

У прози Алексиса Стаматиса постоји читав низ других слојева, а видимо да је један од основних јесте спајање оног што је савремено са оним што је историјско, што је митско, што припада врло дубоком наслеђу. Видимо да овај писац све време говори о кључним питањима савремености. Он је писац наглашене епохалне самосвести, неко ко уме да луцидно, проицљиво да сагледа са различитих страна. И да нам каже врло важне ствари о нашем времену, о цивилизацији у којој живимо као добу чији смо савременици или саучесници.

Писац савремени свет не оставља без неких ослонаца. Он те ослонце покушава да препозна у историјском трајању, у митским основама европске цивилизације. →

И док читамо *«Бар Флобер»*, онда видимо са којом истрајношћу овај писац хоће да представи Европу као једну целину. Као простор у коме постоје привилеговане тачке приповедања, у коме постоје привилеговани ослонци историјског трајања. И у коме, наравно, постоје толика отворена неуралгична питања савремености. Ово је роман у коме се са нескривеном тежњом расправља однос уметности и стварности. То је питање на који начин књижевност може да буде одговорна, озбиљна, да преиспитује нас као читаоце? На који начин може да сведочи о нашем времену или да нам пренесе неку важну опоруку из прошлих времена?

На другој страни, Алексис Стаматис хоће да покаже и традицију европског романа, хоће да нам покаже како модерно приповедање јесте занат који није одумро. Његов роман *«Бар Флобер»* на једној страни јесте узбудљиво сведочанство модерног доба. На другој страни то је артистичко преиспитивање самих основа приповедања - романа као облика, књижевности као гласа из једног времена. Он јесте и помало и историја о необичним и узбудљивим догађајима између неколико великих европских средишта, рецимо Барселона, Фиренца, Берлин... Он јесте један интелектуални водич о многим средиштима савремене Европе, о многим догађајима који су обликовали њену традицију, али и који обликују и њену савременост. У том смислу можемо рећи да роман *«Бар Флобер»* Алексиса Стаматиса исповеда пред лицем европске традиције и европске савремености. Можемо се на овом месту позвати на једну његову реч. Та реч каже да је прошлост ништа друго него једна посебна земља. У тој нарочитој земљи постоје многе ствари које смо заборавили и многе ствари које не смемо заборавити. Али, ако нам он каже да је прошлост једна посебна земља, он нам у исто то време једнако убедљивим гласом казује да и савременост јесте простор у коме остварујемо све своје способности и у коме све од нас зависи. Шта ћемо урадити са том прошлошћу, са земљом коју нисмо обликовали, али коју наслеђујемо, шта ћемо урадити са савременошћу коју обликујемо и коју ће можда неко наследити. То је мој предлог за читање Алексиса Стаматиса.

**Мина Радуловић, првоилац романа «Бар Флобер»
АРХИТЕКТА ПРОЗНЕ ЛИРИКЕ**

Алексис Стаматис је рођен у Атини 1960. године. Завршио је архитектуру на Универзитету техничких наука у Атини, а постдипломске студије архитектуре и филма у Лондону. Објавио је пет романа. Његов други роман *«Бар Флобер»*, који ће ускоро бити објављен и на српском језику у Издавачкој кући «Стубови културе», доживио је велику успех у Грчкој и иностранству. Преведен је до сада на француски, италијански, шпански и руски језик.

Исти роман је адаптацијом писца и редитеља **Василиса Дувлиса** преточен у сценарио.

Алексис Стаматис је објавио шест збирки песама. За своју другу збирку песама *«Архитектура ентеријера»* добио је награду за поезију «Никифорос Вретанос». Његове две песничке збирке објављене су у преводу Велике Британије. Аутор је и два либрета на музику **Теодора Амбациса**. Тренутно пише као кулумниста у дневним новинама *«Етнос»*, а сарађивао је раније са издавачким кућама као уредник.

У **бару** који носи име «Бар Флобер» нико не пије пиће. То није *бар* у коме људи сусрећу један другог. То је простор у ком одјекује мирис једног фаталног сусрета. Јанас Лукас припрема аутобиографију свог оца књижевника. Он је уједно и јунак нашег романа. Трагајући по породичном архиву он открива рукописе једног писца који је у своје време много обећавао. Његово име је Лука Матео. Тако Јанас Лукас открива једну љубавну причу написану на један потпуно невероватан начин. Тражећи писца тог текста, открива један тајанствени свет, једног тајанственог човека који на свом путу оставља само немир. Следећи тај траг, траг неодољивог странца кроз три града – Барселону, Фиренцу и Берлин - Јанасов живот креће потпуно невероватним путем. То је почетак једног путешественија пуног љубави, посвећења и опасности.

На том путовању мит није далеко од стварности. Ко је, дакле, тај харизматични странац? Ко је тај Лука Матео. Који то тајанствени пориви воде наше јунака ка екстремизму који чини?

У овом делу Алексиса Стаматиса евидентан је утицај античке традиције. Питамо се зашто свако ко упозна овог човека, бива заувек обележен његовом присуством. Одговор даје књига.

Истовремено, он у суштини поставља многа дубља питања.

Разговор Мине Радуловић са писцем Алексисом Стаматисом ПУТОВАЊЕ КАО ДЕСЕТА МУЗА

У својим делима Алексис Стаматис користи пут као метафору за истраживање сопствене личности. У том смислу можемо навести и речи једног великог грчког писца који каже да је путовање десета муза. Шта ви мислите о томе, господине Стаматис?

У потпуности сам сагласан да је путовање десета муза и могу за себе рећи да нисам писац који се затвара у четири зида. Ја лично веома много путујем. И у већини мојих књига је евидентна инспирација која потиче са мојих путовања.→

28. 07. (четвртак)

Да бих написао роман «*Бар Флобер*», путовао сам у три града у којим се роман одвија. *Бар* се не односи на *бар*, а **Флобер** нема везе са познатим француским писцем, већ је то акроним који сачињавају три града у којим се јунак налазио.

Мислим да је неопходно да се путује. Али исто тако мислим да неко не треба да пропутује пола света да би нешто написао. Добра књижевност, која настаје као продукт једног одређеног простора. постаје универзална.

«Бар Флобер» је преточен у сценарио. Како Ви видите претакање речи у слику, господине Стаматис? Какво је Ваше искуство о претакању романа од 500 страница у сценарио?

Учинио сам, по мом мишљењу, нешто веома ризично. Преточио сам читав роман у сценарио. За једног писца је то помало и болно, јер у суштини сужавам читав један свет на један мањи свет и сужавам читаву имагинацију на слику. Ради се о једној веома суштинској и радикалној интервенцији, с обзиром да читав текст треба да се преточи у 110 сцена и да се прикаже кроз то. Значи, заплети, путовања кроз простор и време. Све то треба да се сажме и да се у суштини врло концизно прикаже у неколико тренутака.

Навешћу један пример. У роману «*Бар Флобер*» писац-јунак чита књигу и при том се заљубљује у ту књигу. Било је врло тешко приказати тај процес. Превести читав тај процес у једну или две слике. Можете замислити како је било реализовати читав тај процес.

«Бар Флобер» је један роман који је вишеслојан. У роману је читање проузрокује писање и са друге стране писање се претвара у један нови живот. Како видите ту вишеслојност и каква је веза писања и читања?

То може да се примети у овом, а и у другим романима. Ја сам љубитељ вишеслојног писања. На једном првом нивоу овај роман може да се прочита као трилер. Наравно, испод тог нивоа се крију још нивоа. Свако може да пронађе оно што га занима. Можемо да замислимо роман као бабушке које су сакривене једна у другу. Први слој је онај у коме се одвија фабула, која је фабула трилера. Затим следи слој у коме се јунак упушта (и читалац, наравно) у једно путовање. У следећем нивоу изналази корене европске цивилизације. А последња бабушка би била сама срж и сами смисао текста.

Ви сте писац и архитекта. Да ли су Вам студије архитектуре помогле и колико у писању и структурирању романа? И шта уопште мислите о вези између садржине и форме?

Ја сам десет година студирао архитектуру, укључујући и постдипломске студије и три године сам радио као архитекта. Прије девет година сам урадио један радикални окрет од 180 степени и окренуо се књижевности. Ја сам приликом те промене осетио да улазим у један потпуно непознати терен који је за мене био врло несигуран, с обзиром да сам се осећао као боца бачена негде на пучини, не знајући куда ћу dospети. Детаљније ћу вам сада испричати како се то десило.

Приметио сам да су градитељска здања структурирана врло слично текстовима. Рађена су од одређених материјала који, на први поглед, имају одређени изглед и структуру, али је свака зграда је сачињена од истих материјала. То важи и за текстове. Текстови су сачињени од речи. Управо у комбинацији материјала се налази и магија, како архитектуре тако и књижевности. Као што су материјали једне зграде цигле, арматуре и слични материјали, материјал сваког великог књижевног дела су уствари права ниска питања, питања о животу и љубави. У мом случају први роман био је потпуно аутобиографски. У том свом првом роману сам прошао своје детињство, своју нарцисоидну фазу стваралаштва. У другом роману – «*Бар Флобер*» желео сам да се отиснем у пределе који су значајни и универзални.

Када се уђе у било коју књижару, такав је случај у Црној Гори и Србији, али и у Грчкој, полице су препуне романа, а поезија је увијек негде на дну, у неком углу. И то је забрињавајуће?

Наравно. Постоји велики раскорак прошлости. Раније су људи доста читали поезију. У неким ранијим периодима су чак и претеривали са поезијом. Она их је инспирисала, поезија је била предмет расправа и окупљања чак и по кафанама. Међутим, поезија у посљедње време све више тоне у заборав. То је веома чудно, јер данас се живи веома брзо, па је врло парадоксално што поезију не чита нико данас. А поезија би могла да задовољи духовне потребе људи.

На жалост, данас се све мање чита. И не само што се све мање читају песничка дела, већ се све мање читају и романи. Ето, и романи који су слојевити, почињу полако да тону у угловима књижара, а на та мјеста долазе неки бестселери који су често проблематичног квалитета.

Желидраг Никчевић,

о књизи Шпира Живковића «Приче из Жутиловине»

ЈЕДНОСТАВНОСТ И СВЕДЕНОСТ ПРИЧЕ

Нова књига Шпира Живковића доноси нам шест кратких и ефектних прича, само на први поглед неповезаних и самосталних –осим што су из Жутиловине, као и оне претходне приче из 1999.

Међутим, и тематски оквир ових прича, и њихов временски хоризонт, и основни приступ ликовима, а нарочито приповједачки језик којим се аутор Шпиро Живковић доследно користи - ти елементи су заједнички, јединствени, потпуно препознатљиви у свих шест прича, тако да се овдје слободно може говорити о карактеристичном стилу Шпира Живковића, и то о стилу који може да заваара својом привидном једноставношћу и чији ефекти нису баш краткорочни, као што се може учинити некоме ко, попут мене, узме ову књигу и прочита је за један дан .Већ друго читање показује да то штиво није само «занимљиво и духовито», него да су ствари мало сложеније, да у њима осим привлачне површине има дубљих значења.

Наиме, кад читате ове приче, основни утисак је – њихова елементарност, сведеност и економичност. Као да приповједач уопште не жели да губи вријеме око некорисних детаља и опширног психологизирања, не припрема нас изосола за оно што слиједи или чиме ће на крају поентирати, мада управо то раде мањи искусни, амбициозни приповједачи. Не – овај причалац оно што жели да постигне и да нам сугерише – он учини са двије – три реченице, са два-три кратка описа, и онда пушта да сцена ради сама, да нас захвати та локална, ситуациона струја, да сами закључимо колико је то добро, или смијешно, или апсурдно...да и сами понешто додамо и прокоментаришемо...Ја мислим да је та особина, наравно у природи његовог приповједачког дара, а вјероватно је јако повезана и са глумачким, т.ј. позоришним искуством и слухом, са осјећајем и знањем да ријеч није довољна, да није одлучујућа, него да око ње лебде и друге важне енергије. А ситуације у које он доводи своје јунаке, па са њима и читаоце, заиста су понекад урнебесне, с тим што опет треба нагласити да Шпиро Живковић увјек прави неку врсту дистанце, као- није то била његова намјера, није он то смишљао и планирао, него су се ствари тако намјестиле, баш тако се ДОГОДИЛО.→

Ту је јако присутна, рецимо, она врста хумора са залеђеним лицем, без осмјеха, коју је додуше ријетко, али велемајсторски практиковао Стефан Митров Љубиша, и због чега га је (мислим) Бора Радовић назвао: Бастер Китон наше књижевности.

Таквих фрагмената има и код Шпира Живковића, у свакој причи и предговарач Брајковић је у праву кад помиње Љубишу као неки репер. И овдје имамо то дискретно маркирање локалне територије домаћом симболиком, па онда неки упад са стране, нешто што поремети поредак; и овдје ликови маневришу у једном доста затвореном, скученом, домаћем простору који је наводно препознатљив, а у ствари увијек некако специфично помјерен.

Могао бих да наведем доста примјера за ту фину ироничну дистанцу која је текстуално веома ефектна, баш зато што је неусиљена.

Рецимо, кад се у причи Порта Пе завршавају те муке и натезање око изградње јавног клозета у насељу, приповједач каже само: «Нису Жутиловичани марили ни за хигијену ни за технолошки напредак царевине.»

Замислите тај технолошки напредак царевине, а ови га зауставише, неће да граде клозет. То је тешко извести са мање ријечи.

Или, кад у истој причи око те изградње клозета долази делегација из вароши, и писац каже: »да прими радове«. То опет звучи јако официјелно, а контекст је наравно, поспрдан.

У причи о Аднану Млатигузи, који постаје Страхинја, и који је возач тамна, а заљубљен у читање, има одличан детаљ: »Са колегама возачима, физикалцима и магационерима није било шансе да прича о књижевности.« После је Аднан имао повремене блокаде које су неупућени приписивали умјетничкој отсуности, а манифестовале су се кроз тупи поглед, отворена уста и механичко одговарање потврдитим узречицама – аха, аха.

Па онда Бота Симанин, болесник. Он се разболио од Хага. Каже: кад су почеле те приче како нема краја хапшењима док и посљедњи Србин постоји, у то је Бота укалкулисао и себе. И узалуд су биле све Симанане приче и објашњавања како он није био на ратишту, како није ни војску служио, он је пао у депресију. А није мрдао из села. «Бота је у својим фантазијама ратовао од Словеније до македонске границе, убијао злотворе, бранио и извлачио нејач и гађао америчке авионе.»

И сад таквог Боту комшије савјетују како да се извуче. Најбоље је да каже да није Србин но Црногорац – «и нико те тамо дират неће.» →

«Бота повјерује исприча Симани, али га она опет разувјери и тако се Бота – « нажалост , вратио у стање немира , пребирајући у глави муке старог Вујадина.

Ту је из « Нових фарми « такође одличан детаљ . Имају људи 10 хиљада пужева , захваљујући влади Црне Горе и смета им Србија да прећерају толику марву. И сад овај јунак , привредник ,тражи савјет од кума пошто је и он некад гонио стоку и избјегавао намете . Кум га савјетује, и остаје само један пробелм,кад ће стићи паре и хоће марва много бјежати.»

Драгомир БРАЈКОВИЋ, аутор предговора за „Нове приче из Жутиловине“

Живковићеве приче се догађају у препознатљивом приморском амбијенту, на његовим уским улицама и трговима, али онбе обрађују узморје и залеће, села до којих допире дух медитерана, која, омеђена брдима, живе неким специфичним ритмом и животом изолованих и изопштених људи .Они који се са тим стањем не мире трагају за излазима, маштају, смишљају и збијају шале, пружају отпор једноличном и монотонном животу, трагају за излазима, стањују се до далеких места и опет се враћају да би живели у анродном предању.

У неколико приповедака невеликог обима али мајсторски обликованих Шпиро Живковић Бура обрадио је збивања у дугом временском периоду од владавине Петра Другог Петровића Његоша дод анашњих дана и на позорницу извео безброј занимљивих ликова од самозваног Сердара Радоње, који је стигао чак до ликодостојанственика до пророка Вуксана којег памте по много чему, а нарочито по изреци да ће се „и брдо брду примицат, а човјек од човјека одмицат“ (њу је уосталом потврдило и наше вријеме земљотреса, потреса и сваковрсних отуђења) и тако редом кроз време, пратећи преображаје како људи тако и простора, села и градова, пратећи увођење пописа становништва и имовине, култивисање села, изградњу путева, школа али и јавних клозета, што није могло да протекне без договора и заврлама сваковрсних, што је Живковић изванредно фабулирао и уобличио у причи „Порта Пе“.

Шпиро Живковић, аутор књиге одабрао је да се сајамској публици представи читајући једну од нових прича из Жутиловине.

25. 07. (понедељак)

Градска библиотека и читаоница

Press promocija

Едукативни центар из Подгорице, директор Снежана ЂУРИШИЋ

Едукативни центар није издавач али се бави увозом страних књига, првенствено уџбеника страних језика (енглеског, француског, њемачког, италијанског и шпанског) Увозе и додатну литературу за основне и средње школе и факултете.

Ексклузивни су заступници за Црну Гору најзначајнијих свјетских издавача. Међу њима су HUEBER VERLAG (Њемачка), ALMA EDIZIONI(Италија), HACHETTE (Француска), OXFORD UNIVERSITY PRESS и CAMBRIDGE UINIVERSITY PRESS (Велика Британија), затим ELSEVIER, PENGUIN, MACGROW-HILL и MACMILLAN(Велика Британија и САД).

Увозе стручну литературу из области права и економије, из области меидicine која је код нас потпуно дефицитарна, а од ове године је ту и дјечја литература, с обзиром да се енглески језик учи и у вртићима.

Уз презентацију издања приређују и семинаре за професоре.

Планирају сарадњу са неким од значајнијих руских издавача јер је руски језик један од оних који се учи у нашим школама, а постојећи уџбеници су застарели.

Press promocija

ПАРАДИЖ – Земун - директор, Снежана Парадиж Маринковић

„Парадиж“ нуди компјутере и литературу за компјутере али и за учење страних језика, од почетних курсева до највећег степена знања. Нуде софтвере намјењене за учење и тестирање, за библиотеке, електронско вођење евиденције, пословно-књиговодствене програме, ЦД рјечнике, преводиоце.

Највише пажње новинари су током промоције посветили „двосмјерним компјутерским преводиоцима који преводе комплетне странице, откуцане и скениране, интернет текстове или хелпове. Садрже добре рјечнике, а постоји могућност допуњавања“. Ови преводиоци засада су урађени за енглески, њемачки, италијански и шпански.

Раде Божовић,
секретар Секретаријата за друштвене дјелатности на затварању «Трга од књиге»

НОВА СТРАНИЦА „ТРГА ОД КЊИГЕ“

За 8 дана колико је ове године трајао ТРГ ОД КЊИГЕ исписали смо нову лијепу страницу на културној мапи Херцег Новог.

Да подсетим: Педесетак издавача је нове наслове понудило читалачкој публици. Своје књиге промовисали су неки од најзначајнијих наших аутора Миро Вуксановић, Љиљана Хабјановић Ђуровић, Јован Радуловић, Ева Рас

О историјским темама говорили су уважени проф. др Сава Живанов, др Драгољуб Живојиновић

Нашу прошлост и традицију освјетљавали су кроз своје бесједи проф др Миливоје Ненин, др Ирена Арсић, свештеник Славко Зорица, а чула се и ријеч духовника – владике Григорија

Са нама су подијелили свој таленат и надахнуто казивање стихова и ријечи најбољих наших књижевних стваралаца - Рада Ђуричин, Ивана и Јелена Жигон...Ни најмлађа публика није била заборављена – одлична идеја је била промоција истоимене књиге Дејана Ђоновића и наступ Дјечјег умјетничког центра из Подгорице

И да не заборавимо оне који су музиком обогатили сајамске програме, од Данијела Церовића младог гитаристе из Котора на отварању ове манифестације до чланова херцегновског ансамбла „Бокељи“ ...

Као на свим сајмовима књига и ми смо одабрали најбоље и додјелили им палкете, али су и аутори из нашег града, примили значајне књижевне награде из других градова

Најљепше је било ово сусретање под отвореним небом са увијек пажљивом и бројном публиком

Због свега тога, завршавам само једну страницу херцегновског ТРГА ОД КЊИГЕ, али књигу нећемо затворити. Наставићемо да на овом мјесту, окружени, како је неко лијепо примјетио, установама које чине дух једног града, библитеком, црквом, архивом, галеријом, зградом Радија, организујемо нове сусрете до наредног ТРГА ОД КЊИГЕ. За све што вам се допало на Тргу од књиге похавале организаторима – општини Херцег Нови, Градској библиотеци и читаоници, Херцег фесту и Књижевној заједници.

За оно што би могло бити боље или квалитетније на исте адресе упутите предлоге и сугестије. Наша је обавеза да их уважимо и покушамо да их преточимо у праксу до новог сусрета на увијек отвореном ТРГУ ОД КЊИГЕ 2006. године.

28. 07. (четвртак)

НагрАДЕ... НАГРАДЕ ... НАГРАДЕНАГРАДЕ . . . НАГРАДЕ

Ж и р и

Међународног сајма књига „Трг од књиге“ Херцег-Нови, 2005. године
у саставу

Гордана Булатовић, професор

Драган Јовановић, сликар и

Милина Ковачевић, радио и позоришни продуцент

донио је одлуку да додјели плакете у двије категорије

издавачки подухват и

најбоље ликовно опремљена књига

У категорији издавачки подухват плакете добијају:

**1. Завод за уџбенике и наставна средства Београд и
Завод за уџбенике и наставна средства Српско Сарајево**
за заједничко издање монографије
„Дрина“, групе аутора, публиковане 2005. године.

2. ЦИД – Подгорица

за критичко издање Његошевог „Горског вијенца“,
Радмило Маројевић, публиковано 2005. године

3. Бесједа – Бања Лука и Арс либри – Београд

за заједничко фототипско издање часописа
„Крфски забавник“, публиковано 2005. године

У категорији најбоље ликовно опремљена књига плакете добијају:

**1. Завод за уџбенике и наставна средства Београд и Завод за уџбенике и
наставна средства Српско Сарајево**
за заједничко издање монографије „Дрина“,
групе аутора, публиковане 2005. године.

2. Службени лист СЦГ Београд за књигу

„Русија и раскол Европе“,

аутора проф. др **Саве Живанова**, публиковану 2005. године

3. Завод за уџбенике и наставна средства Београд за књигу

„Народне песме и игре Косова и Метохије“

аутора **Милоја Милојевића**, публиковану 2005. године.

28. 07. (четвртак)

АнкеТА... АНкеТА ... аНКЕТА... АнКеТа... АНКЕТА...

Миро ВУКСАНОВИЋ. књижевник

Од почетка је јасно да овај Трг од књиге има посебну атмосферу, треба је његовати, а мени остаје да организаторима и домаћинима искажем захвалност за пажњу према књигама и начин на који ту пажњу пружају.

Зоран ЖИВКОВИЋ, директор и уредник „Службеног листа“ СЦГ

Ово је најозбиљнији сајам књига у Црној Гори.

Издавачка кућа „ЦИД“ – Подгорица - Ратко Бојановић

Као издавачка кућа смо се први пут појавили на Сајму „Трг од књиге“. На штанду смо изложили око 200 наслова од којих је двадесетак из овогодишње продукције. Издвојио бих по квалитетзу, али и заинтересованости публике критичко издање „Горског вијенца“ које је урадио Радмило Маројевић, преглед италијанске књижевности од Ђулија Феронија и „Почети хришћанства на Балкану“ од Жака Зелера.

Веома смо задовољни посјетом и продајом на нашем штанду као и самом организацијом **Међународног сајма „Трг од књиге“**.

„Светигора „ - Светлана Ковачевић

Укратко – организацијом смо задовољани. Испоштовани су највљени програми, посјета је била добра. Па и продаја...

Најпродаванија књига на нашем штанду за вријеме Међународног сајма „Трг од књиге“ је „**Чуда Светог Василија Острошког**“.

Бокешко издаваштво - Душан Дојчиновић

Организација Међународног сајма „Трг од књиге“ је у реду. Штандови су добро распоређени. Немам замјерки, и направљен је ове године у квалитативном смислу нови искорак унапријед. Посећеност је солидна иако то увијек може бити још боље... Најпродаванија књига је „**Одлична идеја**“ Дејана Ђоновића – дечија књижевност, затим „**Бока 24**“ – Зборник радова, итд.

АнкеТА... АНкеТА ... аНКЕТА... АнКеТа... АНКЕТА...

Рада Ђуричин, глумица

Било је толико лепо да ми се након неколико дана сав тај боравак у Херцег Новом и учешће на „Тргу од књиге“ чинио као леп сан.

Задужбина „Петар Кочић“ - Никола Вуколић

Херцег-Нови је град писаца. Овдје сви радо долазе – не само писци већ наравно и издавачи, љубитељи лијепе писане ријечи. Ја, као писац и издавач, наравно да волим да дођем у Херцег-Нови у којем живе добри људи, у град који има култ књиге, који воли књигу, гдје ријечи свијетле. То је показао и овогодишњи „Трг од књиге“. Наравно, има и некаквих малих недостатака јер нема сајма ни манифестације која нема мане. Надам се да ће се то убудуће отклонити јер су то организатори обећали.

Не бих желио да критикујем овај Сајам. Сваки сајам се може критиковати и хвалити. Мислим да је овај Сајам направио искорак ка новом начину презентовања књиге читаоцима. Од градоначелника смо чули да ће читав трг одиста бити „Трг од књиге“ и да се нећемо налазити само на овом простору.

Што се тиче Задужбине „Петар Кочић“ из Београда, морам рећи да је она радо виђена. Ми смо препознатљиви по начину презентовања својих књига. То радимо на један мултимедијалан начин желећи да тако успоставимо још боље и савременије културне мостове међу свим људима и земљама.

Уосталом, тако нас је Петар Кочић учио а тако и људи у Херцег-Новом то од нас траже.

Љиљана Хабјановић Ђуровић, књижевница

И ове као и пре две година била сам учесник свих сајмова које организују на црногорском приморју па тако као поуздан сведок могу да кажем да је херцеговачки „Трг од књиге“ најбоље организован и аутори се ту најбоље осећају.

АнкеТА... АНкеТА ... аНКЕТА... АнКеТа... АНКЕТА...

Завод за уџбенике и наставна средства Београд - Небојша Маринковић

Сајам у Херцег-Новом за разлику од свих осталих сајмова има једну позитивну страну, а то је да је доста људи са стране. На осталим сајмова су људи углавном становници тих градова. Овдје је доста људи са разних страна, из других држава, представници различитих народа. Добар део њих је посетио Сајам и набавио књиге које су актуелне. Сајам у Херцег-Новом је фина манифестација која је попримила традиционалне размере. Надам се да ће наставити овако.

Организација је на врло високом нивоу, а ту су и квалитетни културни програми. Свако вече су биле промоције. Ми смо представили две монографије Дрине и десет најбољих НИН-оваца.

Жељка, туристички водич

Драго ми је што Херцег-Нови, поред Међународног музичког фестивала „Сунчане скале“, Херцегновског филмског фестивала, Међународног фестивала „Дани музике“ и осталих културних манифестација може да угости књижевнике, пјеснике и бројне реномиране издаваче. На оваквом тргу, љубитељи писане ријечи уживају и у амбијенту и у квалитету програма које су организатори ове године осмислили – за сваку похвалу.

У Херцег-Новом се лијепа ријеч увијек цијенила и вољела бих да тако и остане. „Трг од књиге“ је добра потврда. На жалост, нисам имала довољно времена да пажљивије погледам књиге, али обишла сам штандове и примјетила да има књига за све укусе и узрасте.

Стеван Рашковић – Шведска

Ја сам пратио четири програма, четири вечери.

Одлично је све ово организовано а књижевни програми усклађени са музиком. И понуда издавача је била добра. Купио сам двије књиге Љиљане Хабјановић Ђуровић и још неке – укупно четири. Мислим да су овим сајмом сви задовољни. Када бих оцјењивао од 1 до 5 Сајам „Трг од књиге“ заслужио би више од четворке.

АнкеТА... АНкеТА ... аНКЕТА... АнКеТа... АНКЕТА...

Маја Ђерковић – Бијела

С обзиром да изучавам језике, тражила сам књиге које ће ми послужити и на факултету. На штанду Educational centre сам пронашла неколико рјечника, међутим нисам успјела да нађем цјепно издање које ме највише интересовало. Програме нисам пратила али сам чула да је вече са Љиљаном Хабјановић Ђуровић приређено одлично. Њену нову књигу „Свих жалосних радост“ сам недавно добила и управо крећем да је читам.

Драго ми да Херцег-Нови његује ријечи – било да су написане или изговорене оне теже суштини.

Данијела, новинарка

Мислим да би било примамљивије представљање издавачких кућа јер тако не би била промовисана само једна књига.

Било би много интересантније да издавачи представе своја најзначајнија издања, као што је то било ранијих година – тако би посјетиоци Сајма имали потпуније информације и у краћем времену дошли до жељене књиге. Посјетиоци не би морали да шетају од штанда до штанда уколико их занима само једна књига.

Ове године су изостали издавачи који би својим издањима сигурно привукли читаоце, нпр. Паида, Плато, Геопетика који интересују имећу осталих и младе.

Програме сам дјелимично пратила.

Пајо Павловић

Јако сам задовољан и понудом и сниженом цијеном, али и љубазношћу тих људи и ангажовањем уопште. Сајам се претворио у један култни догађај, на који смо ми у Херцег – Новом навикли и који са радошћу очекујемо. Програме сам пратио сваке вечери. Мислим да су разноврсни, инспиративни, и увејрен сам да пружају нешто ново, да повезују традицију са модерним схватањем књижевности. Мислим да у потпуности успјевају у томе.

АнкеТА... АНкеТА ... аНКЕТА... АнКеТа... АНКЕТА...

Драгољуб Ђуричић, музичар

У сваком случају позитивно је што имамао тај сајам књига, а мислим да би могао да буде био још боље рекламиран, онда би био и још боље посјећен. Био сам на отварању, и тада има пуно људи, вјероватно да би били виђени.

Генерално ме радује то што ми се чини да се више чита него што се донедавно читало, то је оптимистично. Читајући отварамо неке нове видике, ствара се нова воља, људи полако излазе из апатије.

Нада, службеник

Чини ми се да је Сајам боље организован него раније. Била је добра посјета, добри програми, а задовољна сам и понудом издавача који су се представили на Сајму.

Вољела бих да је више простора за издаваче. Прилично је постало тијесно и загушљиво на простору на којем су постављени штандови.

Драган, приватник

Дјеца су ме натјерала да дођем. Њих је интересовала нека компјутерска литература и нашли су је, по повољној цијени, чини ми се. По томе, рекао бих да је Сајам добар. Гужва је, значи да људи долазе и то је јако добро. Нисам пратио промоције, али колико сам чуо и то је добро смишљено и што је још важније добро посјећено.

Зорица, студент

Једино што бих на овом сајму промјенила, мада је то најтеже, повећала бих некако простор за штандове. Све друго било је боље него прошле године. Пратила сам и промоције, највише ми је пријало упознавање са Љиљом Хабјановић и Евом Рас.

Трг од књиге
„**Читајте да бисте живјели** „

ПОКРОВИТЕЉ

МЕЂУНАРОДНОГ САЈМА „ТРГ ОД КЊИГЕ“ 2005.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ХЕРЦЕГ НОВИ

СПОНЗОРИ

МЕЂУНАРОДНОГ САЈМА „ТРГ ОД КЊИГЕ“

MONTENEGROAIRLINES – PODGORICA
МЕДИТЕРАНСКИ ЗДРАВСТВЕНИ ЦЕНТАР - ИГАЛО
„ПАНТОМАРКЕТ“ ДОО – Херцег – Нови
ПЕТРАЛ РАНЧ - Мелњине
CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D. filijala Herceg Novi
КОМПАНИЈА АЛЕКСАНДРИЈА
ПП ВАЛ ХЕРЦЕГ НОВИ
ЈАДРОАГЕНТ БАР – ПРЕДСТАВНИШТВО БИЈЕЛА
ART GALLERY SUE RYDER HERCEG NOVI

МЕДИЈСКИ СПОНЗОРИ

МЕЂУНАРОДНОГ САЈМА „ТРГ ОД КЊИГЕ“

ЈС ИНФОРМАТИВНИ ЦЕНТАР РАДИО – ХЕРЦЕГ - НОВИ

РАДИО-ТИВАТ

РАДИО-БУДВА

РАДИО-КОТОР

Штампа: Биро Конто – Игало

Тираж 70 примјерака

Херцег - Нови

21 -28. јул 2005